

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt šeštieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2024 m. birželio 28 d.

Nr. 24 (1574)

Kiekvienas kelias dainuojant lengviau nueinamas

Laimutė KRAUKŠLIENĖ

Kas dvejus metus vis kitame Lietuvos mieste rengiama respublikinė politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“. Pirmoji įvyko 1991 metais Kaune, šešioliktoji – birželio 15-ąją Utenoje. Šventės pavadinimas – eilutė iš poeto, kunigo Juozo Šnapščio-Margalio eilėraščio, kuriam muziką sukūrė Lionginas Abarius. Beje, poetas Juozas Šnapštys-Margalis palaidotas Sudeikių bažnyčios šventoriuje, Utenos rajone.

Praėjus daugiau nei 80 metų nuo didžiųjų trėmimų pradžios, tragiški represijų išgyvenimai – vis dar atvira žaizda buvusių tremtinių širdyse. Išplėsti iš savo gimtųjų namų (naktį, pusnuogius žiemos metu, neleidę nieko pasiimti su savimi, jų namus padegę išvežė – tikra tiesa), toli nuo Tėvynės žmonės išgyveno svetimos žemės šaltį, badą, vargano gyvenimo kančias tremty, tačiau išlikę stiprūs dvasia. Juos gelbėjo malda, tikėjimas ir viltis sugrįžti – galinga atrama ir stiprybė. Išvermės teikė ir daina, savyje talpinusi tiek daug: gimtosios žemės, artimųjų netekties skausmą, troškimą sugrįžti, meilę savo kraštui, Tėvynės ir laisvės ilgesį.

Utenos Dievo Apvaizdos bažnyčio-

LPKTS vadovai: valdybos pirmininkas Vladas Sungaila, pirmininkas Gvidas Rutkauskas, Seimo narė Agnė Bilotaitė, LPKTB pirmininkas Pranas Uloza

Šventinėje eisenoje Alytaus buvusių tremtinių choras

je, minint 1941-uosius ir pokario rezistencijos metus, šv. Mišias aukojęs kun. Remigijus Kavaliauskas, šios bažnyčios klebonas ir Utenos dekanato dekanas, kvietė maldai ir atjautai už tremtyje kentėjusiuosius ir grįžusiuosius, už Amžinajam poilsiui likusiuosius tremties žemėj bei už Lietuvą tokią, kuri apgintų iškovotas vertybes. Kunigas apgailestavo, kad tūkstančiai žemiečių anuomet tapo kolaborantais pavergėjams, išdavikais paklusti nenorėjusiųjų, priešintis išdrįsusiųjų.

Po šv. Mišių choro dalyvių eisena nusidriekė centrine gatve į miesto parką. Juos lydėjo Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų orkestras.

(keliamoji 2 psl.)

Šventės pabaigoje pagerbiami visi chorų vadovai

Daugiau vilties ir daugiau šviesos

Aldona KALESNIKIENĖ

Lietuvos žemėje tyliai ošia žali miškai, šviečia skaidri saulė, gyvena laisvi žmonės ir vis labiau nuo mūsų tolsta žiaurūs represijų metai. 1941 metų birželio 14-ąją prasidėjęs Lietuvos gyventojų genocidas virto tautos tragedija. Todėl turime puoselėti ir saugoti istorinę atmintį ateinančioms kartoms ir kad istorija nebūtų parašyta su klaidom. Šiais metais „Juodojo birželio“ paminėjimas Ukmergėje pasižymėjo renginių gausa.

Gegužės mėnesio pabaigoje Ukmergės kraštotyros muziejuje buvo pristatytas dokumentinis filmas „Daktarė Dalia Grinkevičiūtė“, sulaukęs ukmergiškių susidomėjimo šia moters, rašytojos, gydytojos, tremtinės sudėtingo likimo vingiais. Ji nepalūžo ne tik tremtyje prie Laptevų jūros, bet ir grįžusiai Lietuvoje teko patirti visus sovietinio režimo baisumus. Buvo labai įdomu pasiklausyti filmo režisieriaus Justino

Kalba LPKTS Ukmergės filialo pirmininkė Aldona Kalesnikienė

Lingio ir „Lapteviečių“ bendrijos pirmininko Jono Markausko pasakojimų apie filmo idėją, kūrimo procesą.

Birželio mėnesio pradžioje Ukmergės Vlado Šlaito bibliotekoje buvo pristatytas filmas „Antanas Lukša. Brolio pažadas“ ir kartu padedant bibliotekos kolektyvui eksponuota paroda „Laikom frontą“, sulaukusi didelio moksleivių susidomėjimo.

Buvo labai įdomu pamatyti ekrane ir išgirsti Lietuvos laisvės kovotojo Antano Lukšos gyvą žodį, mintis apie Lietuvos likimą, jos ateitį. Gyvos istorijos pamokas pravedė ir apie partizanų Lukšų giminės likimą pasakojo filmo režisierė Rūta Sinkevičienė ir LGGRTC Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus direktorė Ramunė Driaučiūnaitė.

(keliamoji 7 psl.)

Kiekvienas kelias dainuojant lengviau nueinamas

(atkelta iš 1 psl.)

Šventės metu skambėjo poezija ir dainos, atliktos buvusių tremtinių chorų, suvažiavusių iš įvairių Lietuvos miestų ir miestelių. Daina „Leiskit į Tėvynę“, tradiciškai nuskambėjusi pirmoji, diriguojant Laimai Venclovienei iš Marijampolės, gaivino jausmus ir ne vienam spaudė ašaras. Sugiedojus Lietuvos himną, vedantieji dalyvius sveikino ir padėjo šventės globėjui Utenos rajono savivaldybės vicemerui Rimantui Dijokui, kultūros centro režisieriams, padėjusiems sukoordinuoti šį renginį.

LR Seimo narė, vidaus reikalų ministrė Agnė Bilotaitė tvirtino jaučianti pareigą rūpintis, kad vaikai nepamirštų laisvės kovotojų, kad prisimins

tremtinių dalią, kai pačiai bus sunku. Seimo narys Edmundas Pupinis prisiminė ilgiausiai – 17 metų sovietų okupacijai besipriešinusio Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio dalyvio, Lietuvos partizano Antano Kraujelio-Siaubūno kovą už laisvę ir laisvės gynėjus, padėjusio tiems, kurie išsaugojo viltį tremtyje. Seimo narė Paulė Kuzmickienė dėkojo, kad buvę tremtiniai saugoja savąjį ginklą – žodį, kai judžiausia naktį – birželio 14-ąją, patys išsivežė daug – daug giedojo, daug meldėsi, dainavo ir... nepasidavė.

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, sveikindamas šventės dalyvius ir svečius, prisiminė, kai jų šeimą trėmė, tėvas akordeoną įsidėjo, juk – „kiekvienas kelias dainuojant lengviau

nueinamas“. Pirmininkas kvietė visus dainuoti bei prisiminti netektis. Visi dainavo „Ešelonų broliai, ešelonų sesės, laukelius palikę (...) verkė tėviškėlį gluosniai pakely“. Aštrios aktorius ir poeto Povilo Kulvinsko eilės šiai dienai; susimąstyti priverčianti Antano Miškinio poezija, kurią skaitė aktorius Ignas Ciplijauskas, retoriškai klausiant: „Ar jau tikrai mus taip paniekinant ir nuteist reikėjo? Nors valgėm duoną rupią, bet puošėm altorius gražiai, šventadieniais gelėm aptaisę...“

Barbaras triumfoja ir šiandien. A. Miškinis. Sulaužyti kryžiai: „Jis – kerštas įsikūnijęs tikrovėj, / Jis – šnipas ir teisėjas neteisus. / Jisai tikėjimą žmogum sugriovė, / Visų jis kurstytojas prieš visus. / Jis – cinikas, šėtono tar-

nas...“ – šiandien, kai žūsta žmonės Ukrainoj, kai griaujami jų miestai ir gyvenimai. Barbaras nesikeičia, tad turime būti budrūs, ištikimi teisingumui ir tiesai, su viltimi, tikėjimu širdyje.

Grojo Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų orkestras, kapelmeisteris vyr. lt. Ramūnas Valaitis; dainavo solistai – Raminta Naujanytė-Bjelle ir Eugenijus Chrebtovas. O kokia gi šventė be šokių? Šoko Utenos mokytojų senjorų liaudiškų šokių grupė „Levindra“, vadovė Audinga Kvaselytė; Utenos kultūros centro šokių ir dainų ansamblis „Vieversas“, vadovė Roberta Macelienė. Puikus šventės organizavimas, gilūs įspūdžiai ir prisiminimai.

Nuotr. „Tremtinio“,
Raimundo Kaminsko ir autorės

Eisenoje – Kauno buvusių tremtinių choras „Ilgsys“

LPKTS vadovai su Jarūne Kandratavičiene, Utenos filialo pirmininke

Solistė Raminta Naujanytė-Bjelle

Utenos kultūros centro šokių ir dainų ansamblis „Vieversas“

Įvykiai, komentarai

Seimas padidino nukentėjusiųjų asmenų valstybines pensijas

Angelė JAKAVONYTĖ

Birželio 20 d. Seime balsų dauguma priėmė atnaujintą Valstybinių pensijų įstatymą, kuriuo beveik dvigubai padidintos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos. Jas padidinus 87 procentais (78 eurų), vidutinė nukentėjusiųjų asmenų valstybinė pensija nuo liepos 1 d. sieks apie 145 eurus.

Šias pensijas gauna asmenys, kurie labiausiai nukentėjo nuo okupacijų – buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, asmenys, likvidavę Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius, asmenys, buvę getuose ir kiti.

Man, kaip Seimo narei, savo vidinę nuostatą: „Saugoti laisvę – svarbiausia“ ginančiai per atminties politikos formavimą, taip pat kaip Sibiro lagerius ir tremtis išgyvenusių partizano ir tremtinės dukteriai, ypač džiugu, kad pagaliau pavyko priimti labai svarbias įstatymo pataisas, kurios oresnį gyvenimą suteiks galimybę pajusti apie 48 tūkstančiams nukentėjusiųjų asmenų.

Valstybinių pensijų įstatymo pataisos inicijuotos, siekiant pertvarkyti valstybinių pensijų sistemą vadovaujantis socialinio teisingumo, proporcingumo, teisinio aiškumo ir sistemiškumo principais bei siekiant nepažeisti asmenų

teisėtų lūkesčių. Manau, kad labai teisinga, jog pensinio pobūdžio išmokų iš valstybės biudžeto sistemos pertvarka prasidėjo nuo nukentėjusiųjų asmenų valstybinių pensijų didinimo.

Valstybinių pensijų didinimo bei socialinės reabilitacijos nukentėjusiems nuo okupacijų asmenims klausimus kėliau nuo 2022 m. pabaigos, ką tik tapusi Seimo nare. Per pusantrų metų laiko inicijavau su tuo susijusių svarbių įstatymų pakeitimo projektų, šia tema organizavau ne vieną susitikimą ir konferenciją.

Viliuosi, kad mano pastangos dėl socialinės reabilitacijos nukentėjusiems asmenims neliks bevaisės – šis klausimas jau pradėdamas svarstyti.

Valstybinės nukentėjusiųjų pensijos nuo š. m. liepos 1 d. priklausys ir tiems asmenims, kurie pagal mano inicijuotas ir š. m. balandžio 18 d. Seime priimtas Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo pataisas turi teisę gauti tremtinio statusą. Šiuos asmenis, ypač tuos, kuriems sukako pensinis amžius, dėl statuso suteikimo raginu kuo skubiau kreiptis į Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centrą (tel. +370 646 45 457,

+370 646 41 502, +370 646 45 921) ir pateikti reikiamus dokumentus.

Tremtinio statusas priklauso tiems asmenims, kurie gimę (įvaikinti) iki 1964 m. gruodžio 31 d. buvusių politinių kalinių ir tremtinių šeimose už Lietuvos ribų, jeigu bent vienas iš tėvų (įtėvių) tuo metu buvo politinis kalinys ar tremtinys, kuriam pasibaigė įkalnimo ar tremties (ištrėmimo, nutrėmimo, uždraudimo grįžti į Lietuvą) laikas ir kuris iki vaiko gimimo nebuvo grįžęs nuolat gyventi į Lietuvą. Tremtinio statusas taip pat priklauso vaikams (įvaikintiems), kurie gimę 1965 m. sausio 1 d. ir vėliau buvusių politinių kalinių ir tremtinių šeimose už Lietuvos ribų, jeigu bent vienas iš tėvų (įtėvių) buvo suvaržytos galimybės grįžti į Lietuvą, buvo ribojamas gyvenamosios vietos įregistravimas ir įsidarbinimas Lietuvoje ir dėl šių aplinkybių jis per 6 metus nuo leidimo grįžti į Lietuvą datos nebuvo grįžęs į Lietuvą, kai šias aplinkybes jis pagrindžia dokumentais (jeigu tokių dokumentų nėra, aplinkybės turi būti nustatomos bendrosios kompetencijos teismo sprendimu kaip juridinę reikšmę turintis faktas).

Nukentėjusieji nuo okupacijų turi

sulaukti daugiau paramos bei dėmesio ir iš savivaldybių, kurių teritorijoje jie gyvena. Praėjusiais metais, minint Tremtinių ir politinių kalinių metus, kreipiausi į visos Lietuvos savivaldybių merus, kviesdama toje savivaldybėje gyvenančius buvusius tremtinius ir politinius kalinius pagerbti skiriant jiems materialinę paramą, ir kad ta parama būtų mokama kiekvienais metais. Gavę tokią finansinę paramą, šie žmonės jaustųsi pagerbti ir įvertinti savo gyvenamojoje teritorijoje. Buvusių tremtinių ir politinių kalinių šiandien jau nėra daug išlikusių gyvų, todėl paramos skyrimas nebūtų didelė finansinė našta savivaldybės biudžetui. Šiuo metu visoje Lietuvoje tokių asmenų yra maždaug dvidešimt tūkstančių, ir su kiekviena diena jų mažėja.

Esu įsitikinusi, kad atsižvelgus į nuo okupacijų nukentėjusiųjų asmenų patirtą skausmą ir kančias, Lietuvos gyventojų netekčių sovietų okupacijos metais mastą ir padarinius Lietuvos valstybei, yra tikslinga pagerbti nukentėjusius nuo okupacijų ne tik išsaugant ir puoselėjant istorinę atmintį, bet ir rūpinantis šių bendruomenių socialinėmis garantijomis.

Vilniuje pašalinta atminimo lenta

Savaitgalį Vilniuje buvo pašalinta pulkininkui Kazii Škirpai pakabinta atminimo lenta. Spausdiname Vidmanto Valiušaičio komentarą „Facebook“ socialiniame tinkle apie pulk. Kazį Škirpą.

„Prieštarai vertinamas“ pulk. Kazys Škirpa, kaltinamas „kolaboravimu“ su naciais, bet tris kartus tą pačių nacių laisvė jam buvo suvaržyta ir „kolaboruoti“ neleista. Kazin kodėl?

Juk 1941 m. birželį vokiečiams tokį „kolaborantą“ būtų buvę naudinga turėti Kaune. Kodėl jis buvo laikomas internuotas Berlyne, kol Kaune liepos viduryje įsitvirtino Ziwwilverwaltung'as (vokiečių civilinė, faktiškai, vis tiek karinės valdžios forma)?

Net ir Berlyne vėliau, kai jau buvo nuimtas namų areštas, Škirpos ramybėje nepaliko – į Lietuvą vykti neleido, o spalio pabaigoje jis buvo ištrėmtas į provinciją Bavarijoje, kad būtų atribotas nuo politinių kontaktų sostinėje.

Pagaliau trečią kartą jis buvo suimtas 1944 m. birželio 10 d., kai, matydamas

jau Vokietiją pralaimint karą, įteikė vokiečių valdžiai motyvuotą memorandumą, kad būtų atkurta Lietuvos nepriklausomybė ir valstybės valdymo svertai būtų perduoti patiems lietuviams.

Taigi, „kolaborantas“ sėdi nacių uždarytas už spygliuotų vielų, bet kai kam jis Lietuvoje iki šiol „kolaborantas“ ir svaichiojama apie tai, kad jo atminimo įamžinimą neva riboja „LR Draudimo propaguoti totalitarinius, autoritarinius režimus ir jų ideologijas“ įstatymas.

Prancūzijos valdžia elgėsi priešingai: K. Škirpai, kuris po išlaisvinimo 1945 m. gegužės 8 d. prancūzų rūpesčiu buvo atskraidintas į Paryžių ir kurį laiką ten gyveno, kaip ir Prancūzijos rezistencijos kovotojams, taikė nukentėjusiojo nuo nacių režimo statusą ir teikė finansinę paramą.“

Kazio Škirpos laiškas žmonai Bronėi

1944.XII.3 d.

Paskutinis Tavo laiškas iš 11.XI. Jį gavau 26.XI.

Mano Mažyte, neužilgo bus Tavo gimimo diena. Kad nepavėluočiau, sveikinu Tave iš anksto ir linkiu visa ko Tavo širdis trokšta, nes Tavo norai yra mano norai ir atbulai.

Už savaitės sueina lygiai 6 mėn., kaip esu nuo Tavęs atskirtas [Škirpa atrąsyk nacių buvo suimtas 1944 m. birželio 10 d. – V. V.]. Po šiai dienai nežinau nei už ką, nei kam mane šitaip vokiečiai traktuoja. Kadangi iki šiol jokio kaltinimo nėra man padarę, tai skaitau, jog esu laikomas internuotu už tai, kad nesutikau pasidaryti savo krašto išdaviku, t. y. atsisakyti Lietuvos valstybinės nepriklausomybės, kurios vokiečiai, apsvaiginti savo laimėjimais, nenorėjo pripažinti. Ką gi jie tačiau galvoja dabar, kada karo laimė vis daugiau musigrežia nuo Reicho?

Į savo protesto raštus von Ribbentropui, Himmleriui ir pačiam Reicho Kancelieriui Hitleriui atsakymo vis dar nesu gavęs. Kad atkreipus į save vokiečių įstaigų atydą, padariau pastaruoju laiku keletą mažų nepaklusnumo scenų. To pasekoje buvo 27.XI atvykęs iš Kölno saugumo pa-

reigūnas man pagrasinti. Ta proga išdėčiau jam, kodėl taip elgiuosi ir kad esu priverstas reikšti protestus prieš neteisėtą mano internavimą ir nesiskaitymą su sakytai mano raštais. Prašiau, kad praneštų Reicho Vyr[iausy]bei, jog esu kiekvienu momentu pasiryžęs apleisti Reicho teritoriją su savo šeima, jei sakytai vyriausybei esu pasidaręs nebepriimtina, nes buvau teisėtos mano Vyriausybės čia akredituotas ne tam, kad mane vokiečiai laikytų internuotu. Tikiuos, kad centro įstaigos mano atsitikimu turės susirūpinti.

Prie pirmos progos prisiųsk man savo ir Tučio [sūnus Kęstutis – V. V.] fotografijas, nes esu judviejų labai išsiilgęs.

Pagreitink šiltesnių drabužių prisiuntimą, apie ką aš jau Tau rašiau trijuose laiškuose. Bet geriau, kad siuntinį kas atvežtų, nes pakelyje gali dingti: tik tegu apsiima atvežti kas iš vyrų, nes Tau, kaip moteriai, kelionė čia būtų per sunkus dalykas, nes juk nuo čia nebetoli frontas...

Šiaip esu sveikas ir nieko pas mane naujo nėra.

Daug bučkelių! Tavo, Kazimieras.

Skelbimai

Birželio 29 d. (šeštadienį) 11 val. bus aukojamos šv. Mišios už Lietuvos partizanus ir Kentrų šeimos žuvusiuosius Šilalės šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje (Vytauto Didžiojo g. 7, Šilalė). Po šv. Mišių gėlių padėjimas ant Onos Kentrienės-Motinėšės, Elenos Kentraitės-Snaigės, Albino Kentros-Aušros kapo Šilalės miesto kapinėse. **12–16 val.** Kentrų sodyboje (Gūbrių k., Traksėdžio sen., Šilalės r.) – Edukacinės Vytauto Didžiojo karo muziejaus programos „Atiduok tėvynei, ką privalai“. **14 val.** Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro pastatyto atminimo ženklo žuvusiems Lietuvos partizanams, Onos ir Juozapo Kentrų vaikams šventinimo iškilmės.

LPKTS Šiaulių filialo narių dėmesiui!

Nuo liepos 1 d. LPKTS Šiaulių filialo būstinėje (Žemaitės 43) budėsime tik dvi dienas per savaitę: pirmadienį ir ketvirtadienį nuo 11 val. iki 13 val. Esant būtinam reikalui, skambinti tel. +370 682 46 651.

LPKTS Šiaulių filialo valdyba

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje atidaryta fotografijų paroda „Nepamiršk, čia jums ne Lietuva“. Parodos autorė Martha Thomas yra lietuvių kilmės JAV fotografė, gyvenanti Sietle, Vašingtone. Marthos seneliai Apolonija ir Kazimieras Klimauskai bei teta Daina Klimauskaitė tą siaubingą 1941-ųjų birželio 14-ąją buvo geležinkelio vagonuose, kurie važiuojo į Sibirą. Tik pradėjus skilti Sovietų sąjungai, Martha Thomas sužinojo apie šeimą, Sibiro tremtį.

Parodos atidarymas **liepos 1 d. (pirmadienį) 17 val.** Dalyvaus Martha Thomas, kuri skaitys Dainos prisiminimus anglų kalba, ir bus rodomos autorės fotografijos, klavišiniai gros Gabija Vaičekonis, dalyvaus ir 89-erių Daina Klimauskaitė, ilgametė Kauno muzikinio teatro solistė.

Daina Klimauskaitė gimė Lietuvoje 1934 m. 1941 m. birželio 14 d. su tėvais buvo ištrėmta į Sibirą. Daugiau nei 30 metų dirbo Kauno valstybiniame muzikiniame teatre, gyvena Kaune.

Gabija Vaičekonis – lietuvių kilmės pianistė, užaugusi JAV, Sietle, Vašingtone. Gimė muzikaloje šeimoje, nuo mažens groja pianinu. Įgijo muzikos studijų bakalaurą laipsnį Vakarų Vašingtono universitete, o dabar studijuoja džiazo ir fortepijono magistrantūroje Vytauto Didžiojo universitete, Kaune.

Parodos rengėjai ir partneriai: LPKTS, VDU menų galerija „101“.

Gedulo ir vilties dienos minėjimas Utenoje

Dangira KAULINIENĖ

Ankstyvas rudens rytas. Atrodė netikėtumų nebus. Močiutė kepa duoną. Senelis ruošiasi nuarti bulves. Vyresnieji – į mokyklą, jaunesnieji – po namus. Namai apsupami kariškių, įsakoma skubiai ruoštis. Močiutė dar ramiai ištaria nekviestiems svečiams: „Jei šaudysit, tai šaudykite vietoj“.

Minėjimo dalyviai prie gyvulinio vagono

Jarūnė Kandratavičienė, LPKTS Utenos filialo pirmininkė

Deja, rytas atnešė permainas. Ramus gyvenimas pavirto nenuspėjamu. 1951 m. spalio 2 d. Būgų šeima išstremiama į Krasnojarsko kraštą, kartu išstremiama ir Galvydžių šeima iš gretimo kaimo. Para „gruzovike“ tarp daiktų su mažais vaikais ir pasiligusiais seneliais. Dvidešimt šešios dienos gyvuliniam vagono be elementarių higienos sąlygų, normalaus maisto. Trys paros ant šaligatvio nuvykus į vietą. Niekam nereikalingi. Darbo jėga nereikalinga – reikalinga kančia. Tokia Stalino politika: sunaikinti tautos žiedą, suardyti žmonių gyvenimus, o likusiems paduoti degtinės. Tautos nebėra.

Birželio 14 dieną Utenos Laisvės ir kovų muziejuje buvo paminėta Gedulo ir vilties diena. Renginyje dalyvavo Seimo narys Edmundas Pupinis, savivaldybės atstovai: vicemeras Rimantas Dijokas, vicemerė Daiva Pečionė, TS-LKD Utenos skyriaus pirmininkė Kristina Gogelienė, menininkas Kostas Bogdanas, meno mokyklos mokiniai. Edmundas Pupinis sakė, kad šiandien einame pažangios demokratinės Europos keliu. Išsaugojom tai, kas brangiausia, – tėvų žemę, tautinę savigarbą ir identitetą. O sugrįžimas į Tėvynę dar tebevyksta, taip pat priminė, kad Kazachstane pagerbti Balchašo lageryje žuvę lietuviai.

Vicemeras Rimantas Dijokas tvirtino, kad trėmimai įvyko palyginti visai neseniai. Tas pats teroras vyksta dabar ir Ukrainoje. Laisvė nėra duotybė, privalome ją saugoti kiekvieną dieną. Nepamirškime aukų. Kostas Bogdanas, Dailės akademijos profesorius, menininkas pristatė instaliaciją „300 000“ – tiek nukentėjusiųjų nuo Stalino teroro – skaičiaus įprasminimas, žalos suvokimas.

Renginys prasidėjo tylos minute – „Tenutyla kasdienybės šurmulys. Išgirs. Išiklausyk į savo širdies plakimą“. Pilietinės, istorinės atminties akcijos „Atminties neišstremsi“ metu buvo skaitomos iš Utenos rajono išstremtų žmonių pavardės, istorijos, likimai. Renginį vainikavo muziejaus darbuotojų skaitoma poezija, meno mokyklos mokinių koncertas. O salėje kalbų ir koncerto įdėmiai klausėsi buvusios tremtinės Stasė Daujotytė-Drapienė, buvusi ryšininkė, jau sulaukusi 97 metų, ir Julė Būgaitė-Petrauskienė, sulaukusi 87 metų.

Laikas eina greitai. Praeitimi gyventi nereikia, bet atminties išstremti negali. Viltis yra, kad tokie dalykai Lietuvoje nepasikartos, tik karas Ukrainoje įpareigoja dar labiau saugoti ir vertinti laisvę. Visiems žydro dangaus, tikėjimo ir tarpusavio meilės bei pagarbos vienas kitam.

Sveikiname

Sveikiname filialo narius jubiliejinių gimtadienių proga:

Kazimierą TAMOŠIŪNĄ – 85-ojo,

Gerimą KAKLAUSKĄ – 85-ojo,

Jolitą KONTRIMAVIČIENĘ – 55-ojo.

Linkime sveikatos, sėkmės, gerų darbų mūsų šalies pokario istorijos įamžinime ir Dievo palaimos.

LPKTS Anykščių filialas

Sveikiname buvusius tremtinius **Birutę VILKIENĘ** ir **Petrą CIRTAUTĄ 65-ojo** gimtadienio proga. Tegul gyvenimas bus kupinas laimę teikiančių smulkmenų, šiltų apkabinimų, jaukių vakarų su garuojančiu arbatos puodeliu, įkvepiančių idėjų ir tik geriausio linkinčių žmonių. Linkime sėkmės, sveikatos, gražių gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

Spaske pagerbtas žuvusiųjų atminimas

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro atstovai, Seimo Pirmininko pavaduotojas Julius Sabatauskas, Seimo tarpparlamentinių ryšių su Kazachstano Respublika grupės pirmininkas, Seimo narys Edmundas Pupinis, Lietuvos ambasadorius Kazachstane Egidijus Navikas, Karagandos lietuvių bendruomenės „Lituanica“ pirmininkas, LR garbės konsulas Kazachstane Vitalijus Tvarijonas lankėsi Spaske. Gėlėmis ir tylos minute jie pagerbė čia žuvusiųjų atminimą. Lietuvos atstovų apsilankymas Spasko memorialiniame komplekse buvo skirtas gegužės 31-ajai, kuomet Kazachstane minima Politinių represijų aukų atminimo diena.

Prie paminklo politiniams kaliniams, žuvusiems 1941–1957 metais

Spasko memorialiniame komplekse paminklus savo žuvusiems tautiečiams pastatė 28 pasaulio valstybės. Dabar kapaviečių laukas Spaske – tarptautinio memorialo vieta. Čia kalėjusiems ir mirusiems lageryje paminklus pastatė Lietuva, Vokietija, Latvija, Vengrija, Lenkija, Prancūzija, Ukraina, Suomija, Italija, Rumunija ir kitos šalys. Dauguma šių paminklų yra pastatyta bendradarbiaujant su Karagandos lietuvių bendruomene „Lituanica“. Lietuviai pirmieji 1990 m. pastatė paminklinį akmenį su dvigubu Jogailaičių kryžiumi ir užrašu „Lietuviams kentėjusiems ir žuvusiems Karlage“. Mūsų tautiečiai čia yra pastatę net keturis paminklus.

2022 m. gegužės 31 d. oficialiai buvo atidarytas Spasko memorialinis kompleksas Karagandoje, Kazachstane. Tą dieną atidengtas paminklas kovotojams už Lietuvos laisvę – šiame regione kentėjusiems ir žuvusiems politiniams kaliniams lietuviams. Paminklu įamžintas trylikos asmenų, kurie buvo perlaidoti iš sunaikintų Rudniko kapinių ir Saranės stepių, atminimas. Istorinio memo-

rialinio komplekso autoriai – architektai Vytenis Rudokas ir Algis Vyšniūnas.

Spasko lagerio kapinės yra maždaug už 50 km nuo Karagandos miesto. Lietuviai Spasko lageryje sudarė 20 proc. bendro kalinių skaičiaus. Daugiausia tai buvo Lietuvos partizanai, jų rėmėjai bei ryšininkai. Nemažai Spaske kalėjo Lietuvos kariškių, kunigų bei kitų inteligentijos atstovų. Įamžinti Kazachstano lageryuose kalėjusių lietuvių atminimą pradėta dar 1990-aisiais. Tais metais Kazachstane – plačiai išsimėčiusiuose buvusiuose Kazachstano lageryuose lankėsi Lietuvos ekspedicija, kurios dėka lageryų vietos buvo pažymėtos atminimo ženklais, kryžiais ir kryželiais. Ilgainiui aplink lietuvių paliktus ženklus paminklus statė šalys, kurių piliečiai kalėjo šiuose lageryuose. Karlago kaliniai laikyti ne pačioje Karagandoje, o plikose, vėjuotose ir atšiauriose stepėse. Iš daugumos lageryų neliko nieko: barakai sugriuvo, o mirusių arba žuvusių kalinių laidojimo vietų niekas neprisimena arba jos atsi-dūrė tvenkinių dugne.

LGGRTC inf. ir nuotr.

Paminėtos 80-osios Pirčiupių kaimo tragedijos metinės

Praėjo 80 metų, kai 1944 metų birželio 3-iosios ankstų rytą nacių SS baudėjai, keršydami už raudonųjų partizanų netoliese nukautus kelis Vermachto karius, apsupo kaimą ir, suvarę į kluonus, gyvus sudegino 119 nekaltų žmonių. Šios sukakties minėjimas birželio 6 d. prasidėjo šv. Mišiomis Valkininkų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčioje, kurias aukojo parapijos klebonas Almantas Kibirkštis.

Vėliau minėjimas persikėlė prie Pirčiupių kaimo tragediją primenančio paminklo „Pirčiupių motina“. Jame dalyvavo Lietuvos Respublikos Seimo nariai Juozas Baublys, Angelė Jakavonytė, Varėnos rajono savivaldybės meras Algis Kašėta, vicemeras Tomas Šimukonis, administracijos direktorė Vilma Miškinienė, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius dr. Arūnas Bubnys, LGGRTC darbuotojai, Valkininkų seniūnijos seniūnas Antanas Juknevičius, Varėnos moksleiviai, Pirčiupių kaimo gyventojai ir kiti garbūs svečiai. Jie padėjo gėlių prie paminklo ir šalia esančios memorialinės sienos bei uždegė žvakę. Pirčiupių kaimo gyventojų žudynių vietoje tylos minute buvo pagerbti žuvusieji, skambėjo jautrios Valkininkų bažnytinio choro dalyvių dainos.

„Ši vieta, virtusi krauju ir pelenais, yra ypatinga. Čia net ir šiandien, po aštuoniasdešimt metų, kūnu nubėga šiurpuliai tik pagalvojus, koks buvo baisus dviejų žiauriausių dvidešimtojo amžiaus ideologijų kovos rezultatas,

kai mažas Dzūkijos kaimas tapo tik dar viena baudžiamąja akcija, o jos metu taip žiauriai nužudyti visais laikais būvę darbštūs, dirbę savo žemę ir mylėję savo gimtinę Pirčiupių kaimo žmonės. Ir šiandien labai svarbu, jog pagerbimas ir atmintis nebūtų vien tik žodžiai. Turime tai pagrįsti darbais, paminklais, parodomis, knygomis. Siekdami įprasinti šią liūdną sukaktį, mes išleidome knygą „Pirčiupių tragedija“, – kalbėjo LGGRTC generalinis direktorius dr. A. Bubnys. Vėliau vyko

konferencija, kurios metu buvo skaityti pranešimai: „Pirčiupių kaimo tragedija“ (pranešėjas Rytas Narvydas); „Sovietų partizanai Rūdninkų girioje 1942–1944 m.“ (pranešėjas Andrius Tumavičius. Abu pranešėjai LGGRTC Specialiųjų tyrimų skyriaus darbuotojai); „Vokiečių SS ir policijos 16-ojo pulko veiksmai Lietuvoje 1944 m. balandžio–liepos mėnesiais“ (pranešėjas dr. A. Bubnys).

Šios sukakties proga ir buvo pristatytas naujas LGGRTC leidinys –

„Pirčiupių tragedija“ (sudarytojai A. Tumavičius, R. Narvydas, dr. A. Bubnys). Knygą pristatė vienas iš jos sudarytojų – LGGRTC Specialiųjų tyrimų skyriaus vedėjas Rytas Narvydas. Jis sakė, kad šis leidinys skirtas siekiant kuo plačiau atskleisti Pirčiupių tragediją nulėmusius įvykius.

Meninėje programoje pasirodė Varėnos Jadvygos Čiurlionytės menų mokyklos mokinys Jokūbas Bakula, Merkinės Vinco Krėvės gimnazijos moksleivė Rugilė Sinkevičiūtė ir Austėja Tarailaitė. Konferencijos metu veikė J. Čiurlionytės menų mokyklos ugdytinių paroda „Degantys Pirčiupiai“ (mokytoja Dalia Šemeškienė-Kleponytė) bei LGGRTC organizuojamo mokinių kūrybinių darbų konkurso „Lietuvos kovų už laisvę ir netekusių istorija“ paroda „Lietuvos kelias: kovos ir netektys, sukūrusios laisvę“. D. Šemeškienė-Kleponytė trumpai supažindino su paroda, kurioje eksponuojami jaunosios kartos kūriniai. Renginio metu buvo galima įsigyti LGGRTC leidinį „Pirčiupių tragedija“.

Renginį organizavo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras kartu su Varėnos rajono savivaldybe.

LGGRTC inf.

Iš kairės Aldona Jakavonienė, LGGRTC direktorius Arūnas Bubnys

Susirinkusieji pagerbti skaudžią sukaktį: Seimo nariai, LGGRTC vadovai, miesto valdžia ir gyventojai

Živilės Puidokaitienės nuotr.

Zacirkos šventė Įstricos kaime

Eugenija MOCKŪNIENĖ

Mes, grupelė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Panevėžio filialo narių, dalyvavome bendruomenės šventėje Įstricos kaime, Panevėžio rajone. Žaliosios girios apsuptyje yra nuostabi buvusių tremtinių sodyba. Dabar čia Įstricos kaimo bendruomenės pirmininkas Zenonas Vezbergas sukūrė tautinio paveldo vardą turinčios „zacirkos“ sriubos valgymo tradiciją.

Šventėje vaišinosmės garsiaja „zacir-

kos“ sriuba, klausėmės pensininkų bendrijos „Panevėžio Bočiai“ ansamblio, vadovaujamo bendrijos pirmininko Vitalijaus Satkevičiaus, atliekamų dainų. Šventėje dalyvavo ir ukrainiečių moterų, pabėgusių nuo karo, ansamblis „Spivohraj“.

Graži aplinka, gera nuotaika, atsižvelgus ir vietinės vaišės paliko gerus įspūdžius. Jos nesugadino net užėjęs škalvas ir lietus.

Bendruomenės šventėje Įstricos kaime

Skelbimas

Birželio 29 d. (šeštadienį) Telšių rajono Pašatrijos kaimo Pašatrijos dvaro sodyboje įvyks XIII politinių kalinių, tremtinių ir Laisvės kovų dalyvių sąskrydis „Laisvė – tai turtas“. Šv. Mišios aukojamos **11.30 val.** Po šv. Mišių dalysimės prisiminimais, kartu dainuosime, vaišinsimės lauknešėliais. Maloniai kviečiame dalyvauti!

LPKTS Telšių filialas

Gedulo ir vilties dienai

Birželio 14-ajai skirti renginiai Merkinėje

Gintaras LUČINSKAS

Birželio 14 dieną Merkinės krašto muziejuje vyko renginys, skirtas Gedulo ir vilties dienai paminėti. Muziejininkai pakvietė į susitikimą su LGGRTC istorikais Ramona Staveckaite-Notari, Enrika Kripiene bei Andriumi Tumavičiumi, kurie kalbėjo apie Dzūkijos krašto partizanes moteris. Dalyvavo Merkinės Vinco Mickevičiaus-Krėvės gimnazijos moksleiviai (lydintys mokytojai Eglė Sabonienė ir Eimantas Vitkauskas), vietos bendruomenės nariai, svečiai iš Alytaus ir Vilniaus.

Pranešėjai pasidalijo įžvalgomis. Nors pokario pasipriešinimo kontekste dažniausiai kalbama apie vyrus, tačiau „karas – ne vien vyrų reikalas“. Moterims Laisvės kovose teko įvairios funkcijos, kurių reikšmė pasipriešinimui – neabejotina. Taip pat moterys – dažnos išlikusios tiesioginės ginkluotos rezistencijos liudininės. Į pokario laikotarpį dažnai ir tyrinėtojai, ir skaitytojai žvelgia jų akimis (pavyzdžiui, atsiminimuose ar tardymo protokoluose).

Istorikas Andrius Tumavičius, atlikęs tikslinius tyrimus, susistemino ir pateikė „Kolektyvinę Nemuno srities partizanės biografiją“ (duomenys apie 169 partizanes), kuri statistiškai atrodo taip: lietuvė, 20-metė, ūkininkė, baigusi pradinę mokyklą, neištekėjusi, neturinti vaikų, šeimos nariai dalyvavo ginkluotoje rezistencijoje, rezistencinė

Minėjimo dalyviai prie paminklo partizanų vadui Adolfui Ramanauskui-Vanagui

čiau net ir šiandien besilankant toje erdveje – galima aiškiai atpažinti futbolo stadiono kontūrus kryžių apsuptyje.

Vėliau Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacijos Alytaus apskrities skyriaus nariai Antanas Dambrauskas, Gintaras Lučinskas ir Svajūnas Monkelis bei „Tylos valandoje“ dalyvavę istorijos paveldo entuziastai: Karolis Šuminas, Kevin Grūndel (Vokietijos pilietis), Matas Bodrijė, Žygimantas Buržinskas ir Algimantas Rokas Černiauskas bei muziejininkas Mindaugas Černiauskas – prie arbatos puodelio pratęsė istorinę diskusiją muziejaus patalpose. Smalsiausi išbandė virtualios realybės žaidimą „Merkinės mūšis“.

Novatoriškas Merkinės krašto muziejaus 2022 m. inicijuotas projektas nukelia į garsų 1945 m. gruodžio 15 d. įvykusį Merkinės mūšį. Pasak muziejininko Mindaugo Černiausko, kai šis projektas muziejuje buvo pristatytas 2022-ųjų Vasario 16-ąją, nuo to laiko muziejuje akivaizdžiai pagausėjo lankytojų. Daug kam tapo smalsu užsidėti

Merkinės kryžių kalnelis – didžiausias memorialas Lietuvoje prieš sovietų okupaciją kovojusiems ir už laisvę žuvusiems partizanams

veiklą pradėjo kaip rėmėja ar ryšininė, vykdžiusi ūkines užduotis ir dalyvavusi ginkluotoje kovoje, areštuota arba žuvusi.

Diskusijos metu šių eilučių autorius LGGRTC istorikams pateikė duomenis (kopijas iš 1999 m. laikraščio „Alytaus naujienos“ straipsnio „Dzūkijos partizanės“) apie Dainavos apygardos rezistencijos tyrinėtojo, istoriko Henriko Rimkaus (1958–2004) atliktą tyrimą, siekiant indentifikuoti ir pagerbti moteris partizanes. Tikėtina, jog ši informacija papildys jau sukauptas žinias.

Vidurdienį renginio dalyviai ir svečiai iš muziejaus vyko į Dainavos apygardos partizanų memorialą – tylos minute pagerbti žuvusių už Lietuvos laisvę. Prie paminklo Lietuvos partizanų vadui Adolfui Ramanauskui-Vanagui uždegta atminimo žvakelių.

Akciją „Valanda tylos“ organizavo Merkinės kultūros centras ir Merkinės krašto muziejus. Inicijavęs sumanytojai: Algimantas Rokas Černiauskas ir Žygimantas Buržinskas. Tikslas – bendroje akcijoje Merkinės kryžių kalnelyje susitelkus kartu pagerbti tremtinių, politinių kalinių ir rezistencijos dalyvių

Merkinės krašto muziejuje

likimą, auką bei laisvės kovų idėjas. „Tylos valanda“ prasidėjo 12 val. Merkinėje tokia akcija vyko jau antrą kartą. Iš anksto buvo kviečiami bendruomenės nariai bei gerbiantys istorijos atminimą asmenys: visi kartu pabūti rimtyje, skiriant tiek laiko, kiek norisi ar kiek leidžia galimybės.

Merkinės kryžių kalnelis – didžiausias memorialas Lietuvoje prieš sovie-

tų okupaciją kovojusiems ir už laisvę žuvusiems partizanams. Tai politiškai, istoriškai ir dvasiškai svarbi vieta. Stribai ir enkavedistai šioje vietovėje užkasdavo nukautų partizanų kūnus, o nusikaltimus slepanti tuometė sovietų valdžia 1972 m. čia įrėngė futbolo stadioną. Atgimimo metais pradėti statyti kryžiai, stadionas panaikintas, o 1994 m. jo centre iškilo koplyčia, ta-

virtualios realybės akinius, pasijusti tikrų įvykių apsuptyje, rankoje spausti ginklą ir aplink save matyti Adolfo Ramanausko-Vanago kovotojus. Kaip pastebėjo muziejininkas, tai daug įtaigiau, ypač moksleiviams, nei ilgai pasakoti istorija, kuri ir taip visiems žinoma.

Kaip pasakojo M. Černiauskas, planuojant žaidimo scenarijų, remtasi istorine medžiaga ir Lietuvos partizanų vado A. Ramanausko-Vanago atsiminimais. Su juo užsidėję virtualios realybės akinius lankytojai ir susipažįsta pirmiausia – keletą akimirų gali stebėti, kaip jis rašo dienoraštį, gali pasižvalgyti po bunkerį, sužinoti šio mūšio ir Laisvės kovotojų priešistorę. Virtualioje realybėje iš Merkinės bažnyčių bokštų skriejanti ugnis žaidėją veikia emociškai. Gerai, kad jam į ranką taip pat įduodamas ginklas: į priešą mūšio įkarštyje galima nusitaikyti virtualiu „Lugger“ pistoletu, vokišku „Mauser“ karabinu bei mesti dūmėn granatą į priešų tanketę. Dešimties minučių virtualioje realybėje visiškai pakanka įsijausti į dramatiškus laikus.

Mindaugo Černiausko nuotr.

Panevėžio Elenos Mezginaitės bibliotekoje pristatyti rankdarbiai

Vlada POVILIŪNIENĖ

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Panevėžio filialo nariai: buvę tremtiniai, tremtinių vaikai, partizanų šeimų palikuonys Elenos Mezginaitės viešojoje bibliotekoje surengė tremtyje atliktų rankdarbių parodą. Parodos pristatymas vyko birželio 13 dieną. Susirinkusieji apžiūrėjo parodą, buvę tremtiniai prisiminė tremties vargus, išgyventas nesėkmes.

Gal šie rankdarbiai ir nėra vertingi meniniu požiūriu, bet jie atskleidžia begalinį tėvynės ilgesį, svajones apie grįžimą į Lietuvą, meilę savam kraštui. Kaip nesustosi ir nežiūrėsi į Mildos mamos siuvinėtą Kristų alyvų darželyje, L. Kesiūnienės „Tėviškė“, kur

juoda kasdienybė Irkutsko srityje nušviečiama tik saulės spindulio iš tėviškės ir kelių gėlių žiedelių. Pasidžiavimą kelia ant didelio tamsaus audklo išsiuvinėtas Vytis. Kiek reikėjo išmonės susirandant medžiagos skiautes, tinkančias rankdarbiams, siūlų ka-

muoliuką. Ant sienų kabo nuotraukų stendai su akimirkomis iš tremties gyvenimo. Iš jų žvelgia liūdnos tėvų akys ir sunkiai gyvenimą suvokiantys vaikai. Sustoja žmonės prie rankdarbių, prisimena tėvų ar senelių pasakojimus apie tremtį, pokarį, apie alkaną vaikys-

tę ne tik Sibire, bet ir čia Lietuvoje.

Norėtume, kad parodą pamatytų kuo daugiau jaunimo, kad suprastų, kokius vargo kelius nuėjo mūsų tauta. Linkime jaunimui, kad balsuodami rinktųsi teisingą, pažangų kelią, o nesidairytų atgal.

Esame labai dėkingi bibliotekos direktorei Loretai Breskienei, abonentinio skyriaus vedėjai Sandrai Vovieriūnienei ir visam personalui padėjusiam parengti parodą.

Prie ekspozicijos Milda Krasnickienė

Milda Krasnickienė, Vlada Poviliūniene ir Sandra Vovieriūniene

Daugiau vilties ir daugiau šviesos

(atkelta iš 1 psl.)

Birželio 14-ąją miesto centre, šalia Šv. Trejybės bažnyčios, prie Tremtinių atminimo kryžiaus, vyko akcija „Visuotinė tylos minutė“. Skambant varpo dūžiams prisiminėme rezistencijos aukas. Buvo uždegta atminimo žvakių, padėta gėlių. Užupio ir Senamiesčio mokyklų moksleiviai atliko tremtinių dainas, kurios palietė iki širdies gelmių.

Deltuvos miestelyje vyko Atminimo kryžiaus, skirto Deltuvos krašto Vyčio apygardos partizanų ir tremtinių atminimui, pastatyto monsijoro Alfonso Svarinsko ir LPKTS Ukmergės filialo iniciatyva, prikeltos naujam gyvenimui tautodailininko Valentino Butkaus, padedant Ukmergės rajono savivaldybei bei Deltuvos seniūnijai, šventinimo išklmės.

Labai sužadino deltuviškių paruošta kompozicija tremties tema. Tai daugeliui mums priminė tuos laikus, kai buvome vežami į nežinią ir kai teko grįžti į savo tėvynę. Koncertavo KC choras „Tremtinys“ (vadovė Julija Juodienė).

Vakare Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už tremtinius ir politinius kalinius. Po jų vyko nuostabus, iki širdies gelmių jaudinan-

tis koncertas, kurį dovanojo Jurga Šeduikytė ir vargonininkė Diana Encienė.

Birželio 14-oji ne tik Gedulo, bet ir vilties diena. Viltis išgyventi, viltis sugrįžti į gimtąjį kraštą teikė tremtiniams jėgų ir tvirtybės. Sugrįždami jie parsinešė ir juos palaikiusią viltį, kad birželio 14-osios įvykiai daugiau nebeprisikartos ir bus mažiau juodų gedulo dienų, daugiau vilties ir šviesos.

LPKTS Ukmergės filialo nariai Kraštotyros muziejuje

Moksleiviai dainavo tremtinių dainas, kurios palietė iki širdies gelmių

Tremtinys
www.lpkts.lt

ISSN 2029-509X

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga
Įmonės kodas 300032645

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com
El. p. lpkts@lpkts.lt

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Spausdino
spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai. Tiražas 800 egz.
Kaina 1,00 euras.

Tremties atmintis – stiprybė šiandienai

Milda VENIULYTĖ

Lietuva su nerimu prisiminė tą baisią tautos tragediją, kai teko palikti savo namus, Tėvynę. Atminty išliko išdraskytos sodybos, kertamos obolys, praleistos dienos gyvuliniuose vagonuose, nekaltos ašaros, pagalbos šauksmas, reti laiška iš tėviškės.

Jurbarko rajone vyko daug renginių skirtų Gedulo ir vilties dienai paminėti. Birželio 14 d. Jurbarko Švč. Trejybės bažnyčioje už tautos genocido aukas buvo aukojamos šv. Mišios. Minėjimas vyko prie tremtinių paminklo miesto kapinėse. Buvo uždegta atminimo žvakučių ir padėtos gėlių puokštės. Jautriai nuskambėjo politinio kalinio Liudgardo Povilaičio laiškas Mamai. Dainavo Jurbarko kultūros centro buvusių politinių kalinių ir tremtinių moterų ansamblis „Versmė“, vadovaujamas Arūno Samio. Eiles skaitė Danutė Budrytė-Samienė. Jautriai kalbėjo Gintaras Zareckas, meras Skirmantas Mokevičius, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Jurbarko filialo pirmininkė Irina Pažereckienė. Džiugu, kad mūsų renginiuose dalyvavo moki-

niai, jaunieji šauliai ir vaikučiai iš Jurbarko mokyklos darželio.

Vėliau vykome į Lybiškių geležinkelio stotį, iš kur 1941–1953 m. buvo vežami lietuviai į tremtį. Eržvilko gimnazijos direktorius A. Bautronis organizavo skaitymus „Atminties neištremsi“, vykusius visą parą. Jurbarko krašto muziejaus direktorius Arvydas Griškus kartu su Jurbarko Naujamiesčio progimnazijos mokytojais ir moksleiviais surengė pėsčiųjų žygi partizanų takais.

Renginį organizavo Jurbarko rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorė Rasida Kalinauskienė kartu su grupe darbščių darbuotojų, bendradarbiaujančių su LPKTS Jurbarko filialo nariais. Renginyje dalyvavo ir akustinė grupė, vadovaujama K. Jaku-

čio, bei kitos grupės.

Tas skaudus laikotarpis išliks mūsų atmintyje. Pasijutome visi tokie savi ir artimi, tarsi traukinio bėgių suvienyti. Tad būkime teisingi, vieningi ir nuo-

širdūs vieni kitiems. Mylėkime Tėvynę, kuri yra laisva ir nepriklausoma. Saugokime ją.

Jurbarko rajono savivaldybės ir Jurbarko krašto muziejaus nuotr.

Geležinkelio stotyje, iš kur buvo vežami žmonės

Minėjimas vyko miesto kapinėse prie paminklo tremtiniam

Buvo skaitomos pavardės

Sūduvių amatų šventė

Laimutė KRAUKŠLIENĖ

Birželio pirmąjį savaitgalį Paežerių dvaro teritorijoje šurmuliavo, skambėjo kas antri metai vykstanti Sūduvių amatų šventė. Medžių paunksmėje įsikūrę amatininkai demonstravo senąjį tradicinį amatą, lankytojams leido išbandyti senuosius darbo įrankius, veikė rankdarbių parodos, buvo pristatomas kulinarinis paveldas. Šventėje dalyvavo ir visus stebino savo veiklų tikrumu eksperimentinės archeologijos klubo „Pajauta“ nariai.

Koncertavo Vilkaviškio kultūros centro folkloro ansamblis „Lankupa“ (vad. Daiva Ambrasaitė), Vilkaviškio kultūros centro folkloro ansamblis „Šilojai“ (vad. Aldona Krapavickienė), Vilkaviškio kultūros centro folkloro ansamblis „Sūduviai“ (vad. Jūratė Druvienė), Vilkaviškio vaikų ir jaunimo centro moterų šokių kolektyvai „Vilsona“ ir „Vyželė“ (vad. Sonata Jankienė). Atvyko ir kviestinių svečių: senojo šokio trupė iš Vilniaus „Festa Cortese“ (vad. Neringa Savodnikienė), Kalvarijos kultūros centro Jungėnų kaimo kapela „Gegužio žiedai“ (vad. Edmantas Rėkus), Veiverių kultūros ir laisvalaikio centro teatras „Vaivora“ (režisierė Virginija Samuolienė), Lenkijos lietuvių etninės draugijos folkloro ansamblis „Gimtinė“ iš Punsko (vad. Angelė Babkauskienė).

Praalkę šventės dalyviai vaišinosi čia pat kepamais bulviniais blynais bei Vilkaviškio rajono medžiotojų ir žvejų

draugijos virta šurpa. Šventę vedė operos solistas Liudas Mikalauskas ir Kristina Šneiderienė. Vakarą vainikavo patriotinio roko grupė „Thunderdale“. Jų dainos palietė kiekvieno sielą. Sudainuota ir sena daina, kurią dainavo prieš septyniasdešimt metų, rizikuodami būti išvežti toli – „ten“, kur šalta – Tėvynei save aukojusiam karžygiui, pavadinimu „Mėnulis – tikras tėvas jo“, su kreipiniu pabaigoje: „Sesės, jei žinot kapą jo, / Pasėkit daug daug rūtų“ – primena, kaip svarbu nepamiršti kovojusiųjų ir žuvusiųjų už mūsų visų laisvę. Pritariant šventės dalyviams, garsiai skambėjo populiarī tautiška daina (žodžius ir muziką sukūrė žinomas poetas, kompozitorius Kęstutis Vasiliauskas) – „Ažuolai žaliuos, žemėj Lietuvos“: „Tu tokia brangi, / žeme mūs gimta. / Tau mintis šviesi, / tau širdy vieta“. Štai taip gražiai šventę užbaigė grupė „Thunderdale“. Tiko, patiko ne tik jaunimui, bet ir tėveliams, ir senoliams.

Amatų šventėje dalyvavo ir šio teksto autorė – sertifikuota LTPP puoselėtoja, tautodailininkė, panašių švenčių, parodų dalyvė. Roberto Lauciaus nuotr.